

Sygn. akt I C 859/18

POSTANOWIENIE

Opatów, 31 stycznia 2019 r.

Sąd Rejonowy w Opatowie I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: SSR Anna Baran

po rozpoznaniu 31 stycznia 2019 r. w O.

na posiedzeniu niejawnym

w sprawie z powództwa (...) S.A. w B.

przeciwko C. G.

o zapłatę

o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym

postanawia:

zwrócić się do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w Luksemburgu z następującym pytaniem prawnym:

I. czy przepisy dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/48/WE z 23 kwietnia 2008 r. w sprawie umów o kredyt konsumencki oraz uchylającej dyrektywę Rady 87/102/EWG; zwłaszcza art. 3 pkt. g) i art. 22 ust.1 dyrektywy, należy interpretować w ten sposób, że przywołane przepisy stoją na przeszkodzie wprowadzeniu do porządku krajowego instytucji „maksymalnych pozaodsetkowych kosztów kredytu” oraz matematycznego wzoru obliczenia wysokości tych kosztów przewidzianych w art. 5 pkt. 6a w zw. z art. 36a ustawy z 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (t.j. Dz.U.2018.993), które to rozwiązania prawne zezwalają na zaliczenie do kosztów związanych z umową o kredyt ponoszonych przez konsumenta (całkowitego kosztu kredytu) również kosztów działalności gospodarczej prowadzonej przez przedsiębiorcę ?

II. zawiesić postępowanie w sprawie (art. 177 § 1 pkt 3¹ k.p.c.)

UZASADNIENIE

I. Przepisy prawa krajowego:

Ustawa o kredycie konsumenckim z 12 maja 2011 r. (t.j. Dz.U.2018.993) dalej zwana: u.k.k.

1. art. 5 ust. 1 pkt. 6 u.k.k. - całkowity koszt kredytu - wszelkie koszty, które konsument jest zobowiązany ponieść w związku z umową o kredyt, w szczególności:

a) odsetki, opłaty, prowizje, podatki i marże jeżeli są znane kredytodawcy oraz

b) koszty usług dodatkowych, w szczególności ubezpieczeń, w przypadku gdy ich poniesienie jest niezbędne do uzyskania kredytu lub do uzyskania go na oferowanych warunkach,

z wyjątkiem kosztów opłat notarialnych ponoszonych przez konsumenta;

2. art. 5 ust. 1 pkt. 6a u.k.k. - pozaodsetkowe koszty kredytu - wszystkie koszty, które konsument ponosi w związku z umową o kredyt konsumencki, z wyłączeniem odsetek;

3. art. 5 ust. 1 pkt. 7 u.k.k. - całkowita kwota kredytu - maksymalna kwota wszystkich środków pieniężnych nieobejmujących kredytowanych kosztów kredytu, które kredytodawca udostępnia konsumentowi na podstawie umowy o kredyt, a w przypadku umów, dla których nie przewidziano tej maksymalnej kwoty, suma wszystkich środków pieniężnych nieobejmujących kredytowanych kosztów kredytu, które kredytodawca udostępnia konsumentowi na podstawie umowy o kredyt.

4. art. 5 ust. 1 pkt. 8 u.k.k. - całkowita kwota do zapłaty przez konsumenta - suma całkowitego kosztu kredytu i całkowitej kwoty kredytu.

5. art. 36a:ust. 1. u.k.k.- maksymalną wysokość pozaodsetkowych kosztów kredytu oblicza się według wzoru:

$$(\dots) \geq (K \times 25\%) + (K \times n \times 30\%)$$

w którym poszczególne symbole oznaczają:

(...) maksymalną wysokość pozaodsetkowych kosztów kredytu,

K - całkowitą kwotę kredytu,

n - okres spłaty wyrażony w dniach,

R - liczbę dni w roku.

6. art. 36 ust. 2 u.k.k. pozaodsetkowe koszty kredytu w całym okresie kredytowania nie mogą być wyższe od całkowitej kwoty kredytu.

7. art.36 ust. 3 u.k.k. pozaodsetkowe koszty kredytu wynikające z umowy o kredyt konsumencki nie należą się w części przekraczającej maksymalne pozaodsetkowe koszty kredytu obliczone w sposób określony w ust. 1 lub całkowitą kwotę kredytu.

Ustawa z 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (j.t. Dz.U.2018.1025) dalej zwana: k.c.

art. 359 k.c. - odsetki kapitałowe

8. art. 359 § 1. Odsetki od sumy pieniężnej należą się tylko wtedy, gdy to wynika z czynności prawnej albo z ustawy, z orzeczenia sądu lub z decyzji innego właściwego organu.

§ 2. Jeżeli wysokość odsetek nie jest w inny sposób określona, należą się odsetki ustawowe w wysokości równej sumie stopy referencyjnej Narodowego Banku Polskiego i 3,5 punktów procentowych.

§ 2¹. Maksymalna wysokość odsetek wynikających z czynności prawnej nie może w stosunku rocznym przekraczać dwukrotności wysokości odsetek ustawowych (odsetki maksymalne).¹

§ 2². Jeżeli wysokość odsetek wynikających z czynności prawnej przekracza wysokość odsetek maksymalnych, należą się odsetki maksymalne.

§ 2³. Postanowienia umowne nie mogą wyłączać ani ograniczać przepisów o odsetkach maksymalnych, także w razie dokonania wyboru prawa obcego. W takim przypadku stosuje się przepisy ustawy.

Obwieszczenie Ministra Sprawiedliwości z 7 stycznia 2016 r. w sprawie wysokości odsetek ustawowych (M.P.2016.46)

Na podstawie art. 359 § 4 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny (Dz. U. z 2014 r. poz. 121, z późn. zm.) ogłasza się, że poczynając od dnia 1 stycznia 2016 r. wysokość odsetek ustawowych wynosi 5% w stosunku rocznym.

art. 481 k.c. - odsetki za opóźnienie w spełnieniu świadczenia

9. art. 481 §1 k.c. jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi.

§ 2. Jeżeli stopa odsetek za opóźnienie nie była oznaczona, należą się odsetki ustawowe za opóźnienie w wysokości równej sumie stopy referencyjnej Narodowego Banku Polskiego i 5,5 punktów procentowych. Jednakże gdy wierzytelność jest oprocentowana według stopy wyższej, wierzyciel może żądać odsetek za opóźnienie według tej wyższej stopy.

§ 2¹. Maksymalna wysokość odsetek za opóźnienie nie może w stosunku rocznym przekraczać dwukrotności wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie (odsetki maksymalne za opóźnienie).²

§ 2². Jeżeli wysokość odsetek za opóźnienie przekracza wysokość odsetek maksymalnych za opóźnienie, należą się odsetki maksymalne za opóźnienie.

§ 2³. Postanowienia umowne nie mogą wyłączać ani ograniczać przepisów o odsetkach maksymalnych za opóźnienie, także w przypadku dokonania wyboru prawa obcego. W takim przypadku stosuje się przepisy ustawy.

Obwieszczenie Ministra Sprawiedliwości z 7 stycznia 2016 r. w sprawie wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie (M.P. 2016.47)

Na podstawie art. 481 § 2⁴ ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny (Dz. U. z 2014 r. poz. 121, z późn. zm.) ogłasza się, że poczynając od dnia 1 stycznia 2016 r. wysokość odsetek ustawowych za opóźnienie wynosi 7% w stosunku rocznym.

I. Ustalenia faktyczne i okoliczności sprawy

Powód (...) S.A. w B. i pozwana C. G. (konsumentka), 31 sierpnia 2016 r. zawarli umowę pożyczki (kredytu konsumenckiego) o nr (...).

Pozwana na podstawie tej umowy została zobowiązana do zapłaty 10764,00 zł (około: 2474 EURO) wraz z umownymi odsetkami w wysokości 9,81 % w skali roku.

Na kwotę 10764,00 zł składały się następujące należności:

- a) 5000,00 zł (około: 1149 EURO) - całkowitej kwoty pożyczki, czyli sumy wszystkich środków pieniężnych nieobjmujących kredytowanych kosztów pożyczki, które pożyczkodawca udostępnia kredytobiorcy;
- b) 129,00 zł (około: 29 EURO) - opłaty przygotowawczej;
- c) 3939,00 zł (około 905 EURO) - wynagrodzenia prowizyjnego;
- d) 900,00 zł (około 206 Euro)- opłaty za usługę (...);
- e) 796 zł (około: 182 EURO) - umownych odsetek kapitałowych za cały okres obowiązywania umowy.

Całkowity koszt pożyczki wynosił 5764,00 zł (około 1325 EURO) i obejmował należności z tytułu opłaty przygotowawczej w wysokości 129,00 zł, wynagrodzenia prowizyjnego w wysokości 3939,00 zł oraz wynagrodzenia za usługę (...) w wysokości 900 zł oraz odsetek umownych kapitałowych za cały okres obowiązywania umowy w wysokości 796,00. Rzeczywista roczna stopa oprocentowania wynosiła 77,77 %.

Umowa została zawarta na okres 3 lat. Spłata należności miała nastąpić w 36 ratach w wysokości po 299 zł każda, przy czym pierwsza rata płatna 11 października 2016 r., zaś ostatnia 11 września 2019 r.

Pozwanej na podstawie tej umowy wypłacono 6500 zł (około: 1154 EURO).

Pozwana na poczet tej pożyczki dokonała wpłat w łącznej wysokości 5483,00 zł, które zostały zaliczone na poczet opisanych powyżej należności oraz umownych odsetek za opóźnienie.

Maksymalne pozaodsetkowe koszty kredytu przewidziane w tej umowie wynosiły 4968,00 zł (1142 EURO). Na koszty te składały się należności z następujących tytułów:

- opłaty przygotowawczej w wysokości 129,00 zł;
- wynagrodzenia prowizyjnego w wysokości 3939,00 zł;
- wynagrodzenia za usługę (...) w wysokości 900,00 zł.

Wysokość tych kosztów została obliczona przy zastosowaniu wzoru przewidzianego w art. 36 a u.k.k. i nie była indywidualnie negocjowana pomiędzy stronami. Sama umowa została sporządzona na gotowym wzorze.

Spłata tej umowy została zabezpieczona wekslem in blanco. Umowa została wypowiedziana przez powoda ze względu na brak spłat umówionych rat pożyczki.

Powód wniósł przeciwko pozwanej pozew do Sądu Rejonowego w Opatowie wraz z wnioskiem o wydanie nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym na podstawie wypełnionego weksla in blanco. Powód wniósł o zasądzenie 5293,72 zł wraz z umownymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od 10 czerwca 2018 r.

Powód - w wykonaniu zobowiązania Sądu - przedłożył umowę pożyczki, harmonogram spłat oraz deklarację wekslową.

W piśmie procesowym z 19 grudnia 2018 r. powód podniósł, że umowa pożyczki stanowi umowę o kredyt konsumencki w rozumieniu u.k.k. i uwzględnia zmiany wprowadzone do ustawy o kredycie konsumenckim; w szczególności treść art. 36a określającego maksymalne pozaodsetkowe koszty kredytu. Należności z tytułu: opłaty przygotowawczej, wynagrodzenia prowizyjnego oraz opłaty za usługę (...) mieszczą się w limicie maksymalnych pozaodsetkowych kosztów kredytu. Koszty w takiej wysokości ustawodawca uznał za maksymalne, a więc za dozwolone prawem i tym samym uzasadnione kosztem i ryzykiem prowadzenia instytucji finansowej.

II. Uzasadnienie pytania prejudycjalnego.

1) Ustawa z 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (t.j.Dz.U.2018.993) dalej zwana: u.k.k. wprowadziła do krajowego porządku prawnego dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/48/WE z 23 kwietnia 2008 r. w sprawie umów o kredyt konsumencki oraz uchylającą dyrektywę Rady 87/102/EWG

2) Instytucja pozaodsetkowych kosztów kredytu do u.k.k. została natomiast wprowadzona ustawą z 5 sierpnia 2015 r. o zmianie ustawy o nadzorze nad rynkiem finansowym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U.2015.135). Przepisy wprowadzające tę instytucję weszły w życie 11 marca 2016 r.

3) Nowelizacja u.k.k. miała na celu zwiększenie poziomu ochrony konsumentów korzystających z usług finansowych firm udzielających kredytów konsumenckich, nieobjętych obowiązkiem uzyskania zezwolenia Komisji Nadzoru Finansowego. Osiągnięcie tego rezultatu miało nastąpić przez wprowadzenie rozwiązań prawnych ograniczających możliwości pobierania nadmiernych opłat, prowizji i odsetek w umowach pożyczek i kredytów. W tej części uzasadnienia do nowelizacji u.k.k. w odniesieniu do instytucji „pozaodsetkowych kosztów kredytu” wskazano, że „ograniczenie możliwości pobierania nadmiernych odsetek wynikających z art. 359 § 2¹ k.c. nie stanowi wystarczającego instrumentu ochrony interesów konsumenta w sytuacji, gdy przedsiębiorcy, przestrzegając regulacji

dotyczących maksymalnej wysokości odsetek, jednocześnie zastrzegają wysokie prowizje i dodatkowe opłaty o charakterze pozaodsetkowych. W konsekwencji tego rodzaju praktyk łączne koszty obsługi długu niejednokrotnie przekraczają wysokość zaciągniętej pożyczki lub kredytu. Wysokie koszty pozaodsetkowe, w przypadku korzystania przez konsumenta z pożyczek i kredytów w kilku instytucjach jednocześnie, powodują szybko rosnący obszar zadłużenia. Koniecznym jest zatem podjęcie działań regulacyjnych nakierowanych na zapobieganie przypadkom pobierania przez kredytodawców kredytu konsumenckiego nieuzasadnionych (zbyt wysokich) opłat”.³

4) Zgodnie z treścią art. 5 pkt 6a u.k.k. pozaodsetkowe koszty kredytu są to wszystkie koszty, które konsument ponosi w związku z umową o kredyt konsumencki, z wyłączeniem odsetek.

5) Instytucja pozaodsetkowych kosztów kredytu nie jest znana dyrektywie. W art. 3 pkt. g) dyrektywy została natomiast przewidziana instytucja „całkowitego kosztu kredytu” ponoszonego przez konsumenta obejmująca wszystkie koszty łącznie z odsetkami, prowizjami, podatkami oraz wszelkimi innymi opłatami, które konsument jest zobowiązany ponieść w związku z umową o kredyt, które to koszty znane są kredytodawcy, z wyjątkiem kosztów notarialnych; uwzględniane są tu także koszty usług dodatkowych związanych z umową o kredyt, w szczególności składki z tytułu ubezpieczenia, jeżeli dodatkowo zawarcie umowy dotyczącej usługi jest niezbędne do uzyskania kredytu lub uzyskania go na oferowanych warunkach.

6) Instytucja całkowitego kredytu została również wprowadzona do polskiej u.k.k. - w art. 5 pkt. 6 - i jest definiowana jako - wszelkie koszty, które konsument jest zobowiązany ponieść w związku z umową o kredyt, w szczególności:

a) odsetki, opłaty, prowizje, podatki i marże jeżeli są znane kredytodawcy oraz;

b) koszty usług dodatkowych, w szczególności ubezpieczeń, w przypadku gdy ich poniesienie jest niezbędne do uzyskania kredytu lub do uzyskania go na oferowanych warunkach - z wyjątkiem kosztów opłat notarialnych ponoszonych przez konsumenta.

7) Z akapitu 9 preambuły wynika, że celem dyrektywy i przewidzianego tym aktem prawnym nakazu pełnej harmonizacji stanowi zapewnienie wszystkim konsumentom we Wspólnocie wysokiego i równoważnego poziomu ochrony ich interesów i stworzenia prawdziwego rynku wewnętrznego. W związku z tym państwa członkowskie nie powinny mieć możliwości utrzymywania ani wprowadzania przepisów krajowych innych niż ustanowione w niniejszej dyrektywie. Ograniczenia te jednak powinny mieć zastosowanie wyłącznie w zakresie, w jakim przepisy zostały zharmonizowane w niniejszej dyrektywie. Z kolei akapit 10 preambuły stanowi, że zakres harmonizacji określają definicje zawarte w niniejszej dyrektywie. Obowiązki państw członkowskich związane z wprowadzaniem w życie przepisów niniejszej dyrektywy powinny zatem być ograniczone do takiego zakresu, jaki wyznaczają te definicje.

8) Bezwzględnie wiążący charakter dyrektywy 2008/48/WE został jasno określony w art. 22 ust. 1, który stanowi, że w zakresie, w jakim niniejsza dyrektywa zawiera zharmonizowane przepisy, państwa członkowskie nie mogą utrzymywać w swoim prawie krajowym ani wprowadzać do niego przepisów odbiegających od tych, które zostały ustanowione w niniejszej dyrektywie.

9) Z uwagi na rozwiązania prawne i bezwzględnie wiążący charakter dyrektywy wątpliwości budzi dopuszczalność wprowadzenia przez ustawodawcę krajowego odrębnego i niezależnego pojęcia „pozaodsetkowych kosztów kredytu”, które również dotyczy kwestii obciążenia konsumenta kosztami związanymi z umową o kredyt. Dyrektywa przewiduje przecież instytucję całkowitego kosztu kredytu, która odnosi się do tej kwestii i jednocześnie oznacza zakres dopuszczalnego obciążenia konsumenta przez odwołanie do pojęcia „kosztów związanych z umową o kredyt”. Wydaje się, że obowiązkiem państwa członkowskiego pozostawało tylko i wyłącznie wprowadzenie przepisów dyrektywy do porządku krajowego w zakresie wyznaczonym przez przewidziane nią definicje i ze ścisłym uwzględnieniem treści i zakresu tych definicji. Uzasadnia to wniosek, że kwestie związane z obciążeniem konsumenta kosztami związanymi z umową kredytu, powinny zostać rozwiązane w ramach instytucji całkowitego kosztu kredytu. Ewentualne górne granice obciążenia konsumenta kosztami związanymi z umową kredytową powinny być zatem konstruowane w ramach instytucji całkowitego kosztu kredytu i w odniesieniu do tych kosztów, które zostały

objęte jej zakresem, a zatem kosztów związanych z umową o kredyt. Nie wydaje się, aby wprowadzenie instytucji pozaodsetkowych kosztów kredytu stanowiło właściwy środek do realizacji celów przewidzianych przez dyrektywę, skoro konsekwencją obowiązywania tej instytucji jest możliwość zwiększenia obciążenia finansowego konsumenta poza granice wyznaczone przez instytucję całkowitych kosztów kredytu tj. kosztów związanych z umową kredytu.

10) W ocenie sądu krajowego wykroczenie poza dopuszczalne granice obciążenia konsumenta określone art. 3 pkt. g) dyrektywy jest konsekwencją przyjętego przez ustawodawcę krajowego sposobu obliczania maksymalnej wysokości pozaodsetkowych kosztów kredytu tj. przy zastosowaniu matematycznego wzoru przewidzianego w art. 36a u.k.k. Ten zaś wzór został ustalony przy uwzględnieniu procentowych wskaźników kosztów operacyjnych ponoszonych przez przedsiębiorców prowadzących działalność gospodarczą polegającą na udzielaniu kredytów oraz pożyczek w związku z prowadzeniem działalności gospodarczej i przy założeniu, że wysokość maksymalnych pozaodsetkowych kosztów kredytu, obliczonych wedle tego wzoru, ma służyć pokryciu kosztów działalności gospodarczej kredytodawców i zapewnić jej ekonomiczną opłacalność.

11) Tego zaś, że wzór przewidziany w art. 36 a u.k.k. został ustalony z odwołaniem się do kosztów działalności gospodarczej ponoszonych przez instytucje pożyczkowe i w celu zapewnienia jej opłacalności, jednoznacznie dowodzi treść uzasadnienia do polskiej ustawy o zmianie ustawy o kredycie konsumenckim. Procentowe wskaźniki będące zasadniczymi elementami tego wzoru, a mianowicie 25 % oraz 30 %, zostały przecież ustalone z uwzględnieniem przeciętnej wysokości kosztów operacyjnych, kosztów ponoszonych przez przedsiębiorców w sektorze pożyczek konsumenckich z uwzględnieniem specyfiki poszczególnych segmentów tego sektora. Analiza uzasadnienia ustawy nowelizującej jasno nadto wskazuje, że ustawodawca do kosztów związanych z udzieleniem pożyczki czy kredytu zaliczył nie tylko koszty związane z zawarciem czy obsługą konkretnej umowy i konkretnego konsumenta; w szczególności koszty badania jego zdolności kredytowej czy sporządzenia umowy i inne związane z jej realizacją, ale również takie, które jednoznacznie należy zakwalifikować jako koszty prowadzenia działalności gospodarczej. Do kategorii kosztów związanych z udzieleniem pożyczki zostały przecież zaliczone koszty utrzymywania baz danych o klientach (konieczność wypełniania wymogów związanych z ochroną danych osobowych) czy wynagrodzenia pracowników etc., czy wreszcie ryzyka operacyjnego⁴. Zastosowanie tego rodzaju założeń skutkowało ustaleniem procentowych wskaźników stanowiących zasadnicze elementy tego matematycznego wzoru na poziomie zakładającym pokrycie kosztów operacyjnych udzielenia pożyczki ponoszonych przez pożyczkodawców oraz kosztów ryzyka niespłacenia należności przez konsumenta. Jak wynika z uzasadnienia do projektu ustawy limit w wysokości 25 % całkowitej kwoty kredytu został określony jako niezależny od okresu kredytowania zaś jego celem było i nadal pozostaje umożliwienie przedsiębiorcom pokrycia kosztów stałych związanych z udzieleniem pożyczki. Z kolei limit w wysokości 30 % ma zapewnić pokrycie zwiększonych kosztów operacyjnych i zwiększonych kosztów ryzyka przy kredytach udzielanych na okres dłuższy niż 1 rok. Limit maksymalnych pozaodsetkowych kosztów kredytu wynosi zatem od 25 do 100 % całkowitej kwoty kredytu i w skali 1 roku wynosi 55%, w skali 2 lat wynosi 85% i dalej 100% całkowitej kwoty kredytu, niezależnie od dalszego okresu kredytowania⁵. Zważyć zaś należy, że te procentowe wskaźniki stanowią zasadnicze elementy tego matematycznego wzoru, albowiem to one określają wysokość maksymalnych pozaodsetkowych kosztów.

12) W ocenie sądu krajowego, o ile samo dążenie do określenia maksymalnej wysokości kosztów obciążających konsumenta w związku z umową o kredyt, jest uzasadnione i wpisuje się w system ochrony konsumenta oraz cele dyrektywy 2008/48/WE, o tyle wątpliwości budzi sposób jego realizacji polegający na wprowadzeniu instytucji maksymalnych pozaodsetkowych kosztów kredytu oraz ustaleniu wzoru obliczania tych kosztów w oparciu o przedstawione powyżej założenia.

13) Dyrektywa 2008/48/WE przewiduje możliwość obciążenia konsumenta kosztami niemniej jednak z art. 3 pkt. g) wynika, że konsument może zostać obciążony wyłącznie kosztami pozostającymi w związku z umową o kredyt. Przykładowe wyliczenie rodzaju tych kosztów; a mianowicie odsetek, prowizji, podatków, innego rodzaju opłat, kosztów składek ubezpieczeniowych i usług uzasadnia wniosek, że dopuszczalność finansowego obciążenia konsumenta dotyczy tych kosztów, które generuje zawarcie i realizacja konkretnej umowy kredytu. Zakres dopuszczalnego obciążenia konsumenta kosztami nie obejmuje natomiast kosztów ponoszonych przez pożyczkodawcę

czy kredytodawcę w związku z prowadzoną działalnością gospodarczą. Wydaje się, że taki pogląd wyraził Trybunał w wyroku z 16 stycznia 2014 r., C-226/12, (...) SA v. J. M. Á., w którym zakwestionowano dopuszczalność przerzucenia na konsumenta obowiązku zapłaty podatku od wartości obciążającego przedsiębiorcę i wskazano, że taki stan może zostać zakwalifikowany jako odpowiadający pojęciu „znaczącej nierównowagi” w rozumieniu art. 3 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich. Stan faktyczny przedmiotowej sprawy jak i sprawy, w której zapadło to orzeczenie nie jest tożsamy, niemniej jednak z przywołanego orzeczenia wynikają pewne ogólne zasady, które znajdują odpowiednie zastosowanie również w sprawach dotyczących obciążenia konsumenta kosztami związanymi z umową kredytu. Chodzi tutaj przede wszystkim o dopuszczalny zakres tego obciążenia; w szczególności zaś dopuszczalność obciążenia konsumenta kosztami działalności gospodarczej prowadzonej przez pożyczkodawcę czy kredytodawcę.

14) Wydaje się zatem, że rozwiązania wprowadzone w prawie polskim, które zostały opisane powyżej, nie realizują zasady obciążenia konsumenta wyłącznie kosztami związanymi z umową o kredyt przyjętej w art. 3 pkt. g) dyrektywy 2008/48/WE. Te założenia, które zostały przyjęte przy konstruowaniu matematycznego wzoru określonego w art. 36a u.k.k., umożliwiły faktyczne obciążenie konsumenta kosztami działalności gospodarczej prowadzonej przez pożyczkodawców i kredytodawców. Jest to zaś konsekwencją tego, że przy określeniu wysokości procentowych wskaźników w tym wzorze odwołano się do wskaźników określających ogólną wysokość kosztów operacyjnych ponoszonych przez przedsiębiorcę w związku z prowadzeniem działalności gospodarczej. Nie można zaś przyjąć, aby koszty zatrudnienia pracowników, wynajmu pomieszczeń, utrzymywania baz danych, stanowiły jednocześnie koszty związane z konkretną umową o kredyt. Są to koszty związane z prowadzeniem działalności gospodarczej przez przedsiębiorcę, które obciążają wyłącznie samego przedsiębiorcę i nie mogą zostać przerzucone na konsumenta.

15) Ustalenie matematycznego wzoru obliczenia wysokości maksymalnych pozaodsetkowych kosztów kredytu w oparciu o przedstawione powyżej założenia, skutkowało oderwaniem maksymalnej wysokości pozaodsetkowych kosztów kredytu od rzeczywistej wysokości kosztów związanych z konkretną umową o kredyt. Dalszą konsekwencją funkcjonowania tego rozwiązania w prawie polskim jest zwiększenie możliwości finansowego obciążenia konsumenta. Przedsiębiorca może obciążyć konsumenta zarówno maksymalnymi pozaodsetkowymi kosztami kredytu jak i kwotą odsetek, przy czym wysokość tych obciążeń jest od siebie niezależna. Prowadzi to zaś do tego, że całkowity koszt kredytu jest wyższy niż sama kwota kredytu i przedmiotowa sprawa jest tego przykładem. Zważyć należy, że całkowita kwota kredytu udzielonego pozwanej wynosiła 5000,00 zł, całkowity koszt kredytu to 5764,00 zł natomiast całkowita kwota do zapłaty wynosi 10764,00 zł.

16) Nie wydaje się zaś zgodne z celami i założeniami dyrektywy 2008/48/WE, wprowadzenie do porządku krajowego takich rozwiązań prawnych, które umożliwiają obciążenie konsumenta kosztami kredytu w wysokości równej lub zbliżonej do wysokości całkowitej kwoty kredytu. Tym bardziej, nie realizuje celów dyrektywy wprowadzenie takich rozwiązań prawnych, które zezwalają na obciążenie konsumenta kosztami przekraczającymi całkowitą kwotę kredytu. Taki zaś stan jest dopuszczalny na gruncie krajowego porządku prawnego, albowiem ustawodawca krajowy zezwolił na obciążenie konsumenta zarówno maksymalnymi pozaodsetkowymi kosztami kredytu jak i odsetkami. Funkcjonowanie takich rozwiązań prawnych skutkuje rażącym zaburzeniem zasad obrotu konsumenckiego, albowiem powoduje znaczącą nierównowagę praw i obowiązków wynikających z umowy stron ze szkodą dla konsumenta. Nie wydaje się, aby można było przyjąć, że istnieje równowaga pomiędzy zobowiązaniem pożyczkodawcy i konsumenta w sytuacji, gdy obowiązkiem pożyczkodawcy pozostaje wyłącznie wydanie umówionej kwoty natomiast konsumenta obciąża obowiązek zwrotu tej kwoty wraz z odsetkami oraz zapłaty kosztów kredytu, których wysokość jest równa lub nieznacznie niższa od samej kwoty kredytu.

17) Wzór wyliczenia maksymalnych pozaodsetkowych kosztów kredytu przewidziany w u.k.k. nie zawiera żadnych elementów pozwalających na racjonalne powiązanie wysokości tych kosztów i korzyści osiąganych przez pożyczkodawcę z kwotą pożyczki. Wskaźniki kwoty kredytu i okresu kredytowania są niewystarczające, aby zapewnić określenie wysokości tych kosztów na poziomie zapewniającym równowagę kontraktową stron i ekwiwalentność wzajemnych świadczeń, albowiem zasadniczą rolę w tym wzorze pełnią procentowe wskaźniki. Zastosowanie tego wzoru powoduje, że nawet przy kredycie na 1 dzień maksymalna wysokość pozaodsetkowych kosztów kredytu sięga

25% całkowitej kwoty kredytu. Przy kredycie odpowiednio na 1 rok i 2 lata wysokość tych kosztów wynosi 55 % i 85 % zaś przy kredycie na ponad 3 lata sięga 100 % całkowitej kwoty kredytu. Stosowanie tego wzoru generuje znaczne obciążenia finansowe po stronie konsumenta i skutkuje wzrostem poziomu jego zadłużenia. Ta sprawa jest tego przykładem, albowiem pozwana spłaciła już w całości kwotę odpowiadającą kapitałowi pożyczki i części należności z tytułu odsetek umownych kapitałowych, a nadal pozostaje obciążona obowiązkiem zapłaty ponad 5000,00 zł.

18) Nadmienić należy, że problem przedstawiony na kanwie przedmiotowej sprawy nie jest odosobniony, albowiem praktycznie we wszystkich sprawach o zapłatę kierowanych przeciwko konsumentom, które zostały wniesione do Sądu Rejonowego w Opatowie, ale również i innych sądów w Polsce, pojawia się kwestia obciążenia konsumenta prowizją, opłatami za usługę czy składkami ubezpieczeniowymi. We wszystkich tych sprawach konsumenci są obciążani maksymalnymi pozaodsetkowymi kosztami kredytów, przy czym w żadnej z tych spraw, pożyczkodawca nie jest w stanie wykazać wysokości rzeczywiście poniesionych kosztów związanych z umową o kredyt. Wykonanie zobowiązania sądu do wykazania rzeczywistych kosztów związanych z umową o kredyt, określenia za co te opłaty zostały naliczone i uzasadnienia ich wysokości, zazwyczaj sprowadza się do przytoczenia matematycznego wzoru obliczenia maksymalnych pozaodsetkowych kosztów kredytu i uzasadnienia do projektu ustawy nowelizującej. Budzi to z kolei uzasadnione wątpliwości czy koszty ustalone przy zastosowaniu tego wzoru odpowiadają rzeczywistej wysokości kosztów związanych z umową o kredyt, którymi można obciążyć konsumenta. Zważyć należy, że w tych sprawach, w których najczęściej pojawia się problem obciążenia pożyczkobiorcy tego rodzaju kosztami, a zatem dotyczących kredytów o stosunkowo niewielkiej wysokości, do zazwyczaj 10000,00 zł, koszty związane z zawarciem i realizacją takiej umowy nie są znaczne. Zwykle sprowadzają się one do symbolicznej oceny zdolności kredytowej potencjalnego klienta oraz wygenerowania umowy, sporządzenia weksla in blanco i deklaracji wekslowej. Sąd krajowy nie bez przyczyny używa tutaj określenia „symboliczna ocena”, albowiem w przeważającej większości przypadków, kredyty i pożyczki są udzielane osobom bardzo zadłużonym, co do których toczą się liczne postępowania egzekucyjne czy nawet jest ogłaszana upadłość konsumenta. W tych sprawach nie są stosowane inne zabezpieczenia poza wekslem in blanco; w szczególności wymagające wpisów do rejestrów i ponoszenia opłat. Nie można przyjąć, aby wykonanie kilku prostych i nieskomplikowanych czynności generowało koszty na poziomie sięgającym 100% całkowitej kwoty kredytu. Brak relacji pomiędzy rzeczywistymi kosztami kredytu oraz maksymalnymi pozaodsetkowymi kosztami kredytu znajduje odbicie w postanowieniach umowy zawartej w tej sprawie, albowiem koszt opłaty przygotowawczej, a zatem tej, która ma na celu pokrycie kosztów związanych z zawarciem umowy został określony na 129 zł. Pozostała należność z tytułu pozaodsetkowych kosztów kredytu stanowi faktyczne wynagrodzenie powoda, czego pożyczkodawca bynajmniej nie ukrywa, skoro należność na kwotę 3939,00 zł określa wprost jako wynagrodzenie prowizyjne. Zważyć należy, że sama kwota tego wynagrodzenia czterokrotnie przekracza wysokość maksymalnych odsetek kapitałowych za cały okres kredytowania i stanowi 78,78 % kapitału pożyczki. Wydaje się zaś, że takie ekonomiczne obciążenie konsumenta spełnia kryteria znaczącej nierównowagi kontraktowej i poddaje w wątpliwość zgodność rozwiązań zastosowanych w prawie polskim z dyrektywą 2008/48/WE.

19) Praktyka funkcjonowania instytucji pozaodsetkowych kosztów kredytu uzasadnia wnioski, że wprowadzenie tego rozwiązania nie skutkowało zwiększeniem poziomu ochrony konsumenta zaś korzyści wynikające z tego rozwiązania, przedstawione w uzasadnieniu do projektu ustawy nowelizującej, okazały się pozorne. W ocenie sądu krajowego konsekwencją wprowadzenia takiego rozwiązania jest zwiększenie możliwości finansowego obciążenia konsumenta. Instytucja maksymalnych pozaodsetkowych kosztów kredytu umożliwiła obciążenie konsumenta nie tylko kosztami związanymi z umową kredytu, ale kosztami prowadzenia działalności gospodarczej przez pożyczkodawców czy kredytodawców, o czym była już mowa wcześniej. Z umów przedkładanych w sprawach sądowych jasno wynika, że wzór przewidziany w art. 36 a u.k.k. jest powszechnie stosowany i stanowi jedyne kryterium określenia wysokości pozaodsetkowych kosztów kredytu. Tego kryterium nie stanowią natomiast ani rzeczywiste koszty kredytu ani racjonalny związek pomiędzy kwotą kapitału i wysokością kosztów. W praktyce koszty kredytu są ustalane ryczałtowo przy zastosowaniu tego wzoru, co skutkuje nadmiernym ekonomicznym obciążeniem konsumenta i przysporzeniem nieuzasadnionych korzyści po stronie pożyczkodawcy. Zaznać przy tym należy, że sankcja przewidziana przez ustawodawcę za przekroczenie owego limitu jest iluzoryczna skoro sprowadza się do zmniejszenia wysokości przewidzianych kosztów do poziomu wyznaczonego przez art.36 a u.k.k., który i tak już jest znacząco wysoki.

20) Skutkiem wprowadzenia tego rozwiązania do porządku krajowego jest również radykalne zmniejszenie możliwości oceny postanowień umów przewidujących tego rodzaju należności i ustalające ich wysokość zgodnie z owym wzorem, pod kątem abuzywności czy nieważności ze względu na sprzeczność z przepisami prawa, działaniem w celu obejścia prawa czy sprzeczność z zasadami współżycia społecznego. Jest to zaś konsekwencją tego, że w orzecznictwie sądów krajowych, po wejściu w życie instytucji maksymalnych pozaodsetkowych kosztów kredytu, pojawił się mocny nurt orzeczniczy, który neguje dopuszczalność badania postanowień umowy dotyczących pozaodsetkowych kosztów kredytu pod kątem abuzywności czy nieważności w sytuacji gdy wysokość tych kosztów nie przekracza ustawowego limitu. Stanowisko to jest oparte na skądinąd słusznym założeniu, że postanowienia umowy, które są zgodne z prawem i respektują przewidziane nim ograniczenia, nie mogą zostać uznane za nieważne czy abuzywne, albowiem racjonalny ustawodawca starał się dokonać wyważenia ogółu praw i obowiązków stron umów konsumenckich.⁶ Zaznaczyć przy tym należy, że w okresie przed wejściem w życie przepisów art. 5 pkt. 6 oraz art. 36a u.k.k. w orzecznictwie sądów krajowych nie było wątpliwości odnośnie dopuszczalności badania postanowień umów określających wysokość prowizji tudzież innych opłat obciążających konsumenta pod kątem ich nieważności tudzież abuzywności. Nadmierna wysokość tego rodzaju opłat była skutecznie korygowana przez zastosowanie art. 58 k.c. (nieważność bezwzględna umowy) oraz art. 385¹ k.c. (klauzule abuzywne), przy czym za nieważne lub abuzywne uznawano i takie opłaty, których wysokość wynosiła 40 % kwoty pożyczki czy kredytu.⁷ Zauważyć należy również, że ograniczenie możliwości badania zgodności z prawem tudzież abuzywności postanowień umownych dotyczących maksymalnych pozaodsetkowych kosztów kredytu skłania do lekceważenia obowiązku oceny zdolności kredytowej potencjalnych klientów. Kredyty są udzielane osobom, które nie mają żadnej zdolności kredytowej; są obciążone licznymi zobowiązaniami, toczą się przeciwko nim postępowania komornicze czy też są składane wnioski o ogłoszenie upadłości konsumenckiej i praktyka Sądu Rejonowego w Opatowie tudzież innych sądów krajowych dostarcza nader licznych tego przykładów.

21) W ocenie sądu krajowego wystąpienie z niniejszym pytaniem prejudycjalnym jest niezbędne do wyjaśnienia opisanych powyżej wątpliwości i konieczne do wydania prawidłowego rozstrzygnięcia w przedmiotowej sprawie. Treść odpowiedzi na to pytanie będzie miała bezpośrednie znaczenie dla ustalenia zakresu dopuszczalnego finansowego obciążenia konsumenta i wyjaśnienia znaczenia pojęcia „kosztów związanych z kredytem” a nadto będzie stanowiła punkt odniesienia zarówno w tej sprawie jak i w innych sprawach o identycznym lub zbliżonym stanie faktycznym i prawnym. Udzielenie odpowiedzi jest konieczne ze względu na brak wypowiedzi Trybunału odnoszących się bezpośrednio do kwestii określonych w pytaniu oraz opisane powyżej istotne rozbieżności w orzecznictwie sądów krajowych, który to stan - w ocenie sądu krajowego - negatywnie wpływa na realizację celów dyrektywy i istotnie osłabia skuteczność regulacji prawa wspólnotowego.

W tym zaś stanie rzeczy i mając na względzie powyższe Sąd orzekł jak w pkt. I sentencji postanowienia.

Natomiast w pkt. II sentencji postanowienia Sąd zawiesił postępowanie w sprawie, o czym orzekł na podstawie art. 177 § 1 pkt 3¹ k.p.c.

ZARZĄDZENIE

- 1) odnotować w kontrolce spraw zawieszonych.
- 2) odpis postanowienia doręczyć pełnomocnikowi powoda oraz pozwanej, przy czym pozwanej z pouczeniem o prawie, terminie i sposobie wniesienia zażalenia na pkt. II postanowienia oraz odpisem pisma pełnomocnika powoda z 19 grudnia 2018 r.
- 3) sporządzić kserokopię akt i przesłać akta wraz z postanowieniem do (...) w Luksemburgu; wraz z nagraniem postanowienia w wersji edytowanej na płycie CD.
- 4) sporządzić na odrębnej karcie wyciąg zawierający dane i adresy stron oraz ich pełnomocników oraz dane adresowe i kontaktowe SR w Opatowie tj. nr telefonu, fax'u oraz e-maila i przesłać wraz z dokumentami z pkt. 3.

5) opublikować orzeczenie w Portalu Orzeczeń Sądów Powszechnych.

6) przedstawić akta wraz z wpływem lub za 6 miesięcy.

1 Wysokość stopy referencyjnej Narodowego Banku Polskiego, ustalona na moment wydania niniejszego orzeczenia (obowiązująca od dnia 5 marca 2015 r.), wynosi 1,5 pkt, co daje wartość 10 % w skali roku dla maksymalnych odsetek ustawowych publ. (...)

2 Wysokość stopy referencyjnej Narodowego Banku Polskiego, ustalona na moment wydania niniejszego orzeczenia (obowiązująca od dnia 5 marca 2015 r.), wynosi 1,5 pkt, co daje wartość 14 % w skali roku dla maksymalnych odsetek ustawowych za opóźnienie, publ. (...)

3 uzasadnienie do ustawy z 5 sierpnia 2015 r. o zmianie ustawy o nadzorze nad rynkiem finansowym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U.2015.135) VII kadencja, druk sejm. Nr 3460, publ. (...)

4 uzasadnienie do ustawy z 5 sierpnia 2015 r. o zmianie ustawy o nadzorze nad rynkiem finansowym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U.2015.135) VII kadencja, druk sejm. Nr 3460, publ. (...)

5 uzasadnienie do ustawy z 5 sierpnia 2015 r. o zmianie ustawy o nadzorze nad rynkiem finansowym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U.2015.135) VII kadencja, druk sejm. Nr 3460, publ. (...)

6 Wyrok Sądu Okręgowego w Kielcach z 27 września 2018 r. w sprawie o sygn. akt II Ca 1127/18, wyrok Sądu Okręgowego w Radomiu z 24 października 2018 r., IV Ca 258/18, wyrok Sądu Okręgowego w Kielcach z 19 czerwca 2018, II Ca 727/18.

7 Wyrok Sądu Okręgowego w Poznaniu z dnia 13 kwietnia 2017 r., sygn. II Ca 286/17; wyrok Sądu Rejonowego w Bartoszycach z dnia 18 stycznia 2017 r., I C 1047/16.